

Het fenomeen Sinterklaas

Wat ben ik blij dat 6 december op een blogdag valt! Ik heb me de voorbije dagen naar hartenlust kunnen verdiepen in het fenomeen Sinterklaas en deel met nog meer passie wat ik allemaal heb bijgeleerd.

Het fenomeen Sinterklaas is geïnspireerd op de historische figuur Nicolaas van Myra. [Zonder hier de volledige biografie van de man uit de doeken te willen doen](#); Nicolaas leefde in de 3e eeuw na Christus. Er is wat verwarring over het exacte jaar waarin hij overleed (sommige bronnen spreken van het jaar 342, anderen van 352), maar wat wel vaststaat is dat hij op 6 december zijn laatste adem uitblies. Vermoedelijk gewoon door ouderdom. Myra was destijds de hoofdstad van Lycië, een plaats in het zuidwesten van Klein-Azië. Voor de hedendaagse lezer: de restanten van Myra zijn te vinden ten zuidwesten van Antalya, Turkije.

Ow, wacht eens even! “Zie ginds komt de stoomboot uit Spanje weer aan? Komt Sinterklaas dan niet uit Spanje?”. Nee. Dat is een verwarring die we te danken hebben aan Jan Schenkman (1806 – 1863), die in 1850 het boekje “Sinterklaas en zijn knecht” schreef. Van een kleine zelfstandige veranderde de Goedheiligman plotsklaps in de eigenaar van een KMO. Inclusief boot, paard en een bende knechten waarmee hij 's nachts over de daken liep. Plots bleek hij ook bisschop te zijn in Spanje, in plaats van in Myra. Verwarrend allemaal. Misschien moet de hedendaagse versie dan maar luiden dat de Sint als liefhebber van regionale kwaliteitsproducten voor zijn bezoekje aan de Lage Landen naar Spanje reisde, om daar mandarijnen en appelsienen aan te kopen. Voilà, dat probleem is ook weer opgelost.

Dat boekje van Schenkman verklaart hoe het fenomeen Sinterklaas zich doorheen Europa op een andere manier ontwikkelde. Want de rijzige man met de volle witte baard, prachtige mijter en rode mantel is enkel in België, Nederland (en enkele oude kolonies) en de Duitse grensgebieden gekend.

Verderop in Duitsland en in Oostenrijk wordt de Sintfiguur bijgestaan door [Krampus](#); een beestachtige demon die ik precies liever niet zou tegenkomen. Om het leed wat te verzachten duikt er in Tsjechië, Hongarije, Slovakije, Polen en Roemenië vaak een extra helper op, namelijk een engeltje.

In Noord-Europa draait alles rond de Kerstman en doet niemand mee aan Sinterklaas. In Frankrijk is het een fenomeen met een sterk regionaal karakter. Italië en Spanje tenslotte hebben hun versie van Sinterklaas op 6 januari, wanneer wij driekoningentaart eten. In Italië wordt die dag La Befana gevierd; een oude vrouw die rondvliegt op een bezem en snoep en cadeaus uitdeelt. In Spanje zijn het Los Tres Reyes Magos, de drie koningen zelf, die cadeaus aan huis afleveren.

Normaal gezien deel je toch cadeautjes uit op je verjaardag? Waarom dan die sterfdatum vieren? Terug de geschiedenis in. Lycië was destijds een Romeinse provincie. En Romeinen herdachten hun heiligen liever op de dag dat ze stierven, dan op de dag dat ze geboren werden. Op die manier is het Sinterklaasfeest op 6 december komen te liggen.

(De achterliggende gedachte was dat veel mensen die later heilig werden verklaard een marteldood waren gestorven. Dat verdiende meer respect dan de passieve daad van “geboren worden”. Hoewel Nicolaas van Myra een rustige dood kende en er van martelaarschap geen sprake was, werd hij op gebied van zijn herdenkingsdag over dezelfde kam geschoren als alle andere heiligen.)

In Nederland komt de Sint toch al op 5 december, op

pakjesavond? Hoe komt dat dan? “Omdat Sinterklaas al dat werk nooit op 1 nacht gedaan krijgt”, is misschien een al te gemakkelijk antwoord. “Omdat het historisch zo gegroeid is”, zit veel dichterbij de waarheid.

Er zijn verschillende theorieën terug te vinden. Een eerste versie luidt dat het Sinterklaasfeest na de [Reformatie](#) onder vuur kwam te liggen. Protestanten traden streng op tegen de katholieke heiligenverering en dus verdween Sinterklaas van het publieke toneel. In de huiskamers daarentegen bleef de traditie wel bestaan. En zo verschoof de klemtoon van een religieus feest naar een volksfeest.

Dat verklaart het concept “pakjesavond” al. Lekker gezellig met z’n allen rond de tafel. Maar waarom dan al op 5 december? Nog een keertje de geschiedenisboeken bovenhalen. Al zijn de bronnen hier allemaal nogal vaag en vind ik het zelf moeilijk om uit te maken of dit deel van het verhaal helemaal klopt. Maar goed. Westerse kalenders hebben de gewoonte om nieuwe kalenderdagen om middernacht te laten beginnen. De Joodse en Islamitische kalenders tellen vanaf zonsondergang, terwijl de Hindoes een nieuwe dag laten starten bij zonsopgang.

Voor de 19e eeuw (maar het blijft dus allemaal vaag) zou in de Westerse wereld de nieuwe dag om 6 uur ’s avonds begonnen zijn. Wat nu de avond van 5 december is, was toen de ochtend van 6 december.

(Zodra er overal treinverbindingen werden aangelegd, was het belangrijker om data en tijden te standaardiseren en begonnen de dagen in de Westerse wereld overal om middernacht.)

En dan las ik nog ergens dat het gewoon knusser is om in alle rust samen te vieren in plaats van op de ochtend van 6 december door cadeaus te moeten vliegen en daarna naar school of het werk te vertrekken. Kijk, als je het me op die manier vertelt, dan ben ik helemaal voor het idee gewonnen.

Want ja, ik ben (nogal) koppig op gebied van Sinterklaas. Op school en op de jeugdvereniging mag hij het weekend voor 6 december langskomen, maar thuis dus niet. Hij passeert de nacht van 5 op 6 december, zodat zijn cadeautjes 's ochtends gevonden worden. Zelfs als de ontvanger in kwestie bijna 18 is
□

Heb jij je schoen gisteren gezet? En heb je vanochtend iets gevonden? Of behoort jij niet (meer) tot de groep van de brave kinderen? Laat maar weten.